

Maciej Żukowski

Kształcenie modułowe w nauczaniu osób niesłyszących

Problemy Profesjologii nr 1, 121-124

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Maciej Żukowski

KSZTAŁCENIE MODUŁOWE W NAUCZANIU OSÓB NIESŁYSZĄCYCH

Streszczenie

Artykuł zawiera krótkie wprowadzenie do problematyki kształcenia zawodowego z wykorzystaniem modułów umiejętności zawodowych – pracowniczych, ich genezę i obecność w Polsce. Autor proponuje następnie ich użycie w kształceniu osób niesłyszących jako alternatywę dla klasycznych metod kształcenia lub ich uzupełnienie bądź rozwinięcie.

Summary

The article contains a short introduction to the problems of occupational education with using the „Modules of Employable Skill” (MES) – their genesis and presence in Poland. The author suggests using the method of modular training for teaching deaf people as an alternative for classic teaching methods, their supplement or an explication.

Wstęp

Kwalifikacje zawodowe kandydatów na różne stanowiska stanowią ważny wyznacznik ich przydatności dla przyszłych pracodawców. Każdy kandydat stara się przekonać potencjalnego szefa o swojej wyjątkowości, o wysokich umiejętnościach praktycznych i wiedzy teoretycznej. Często kilka pierwszych chwil na spotkaniu rekrutacyjnym decyduje o zatrudnieniu danej osoby w nowym miejscu. Bardzo ważnym czynnikiem różnicującym osoby poszukujące pracy jest ich doświadczenie zawodowe. Jest to element pokazujący nie tylko faktyczny opis kariery danej osoby, lecz pokazuje gdzie poprzednio pracowała, kto jej wtedy zaufał i dlaczego nie chce lub nie może pracować tam nadal.

Kiedy zaczynamy rozważać sytuacje, które spotykają na rynku pracy osoby niepełnosprawne, zauważamy całkiem inne, dodatkowe problemy, pewien lęk przed nowym i nieznanym lub nawet chęć pozbycia się takiego kandydata, „aby zaoszczędzić sobie kłopotu”. Osoby z różnymi dysfunkcjami muszą wykazać się jeszcze bardziej, aby znaleźć zaufanie w oczach potencjalnego pracodawcy. Pytanie tylko, jak mają tego dokonać bez otrzymania szansy?

Osoby niesłyszące mogą podejmować pracę we wszystkich zawodach oprócz wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Opieki Społecznej oraz Zdrowia z dnia 1 kwietnia 1953 (transport ręczny) oraz w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 29 listopada 1995 (wykonywanie prac z zakresu gospodarki leśnej). Zakres tych ograniczeń jest niewielki, co pokazuje, że pod względem formalno-

prawnym głuchota nie stanowi przeszkody w zatrudnianiu niesłyszących. Jedynym problemem jest utrudniona komunikacja, co może zawęzić potencjalne miejsca pracy do takich, w których kontakt ze słyszącymi klientami lub współpracownikami jest niewielki lub odbywa się w takich sytuacjach, w których łatwe jest porozumienie oparte na prostych (zrozumiałych dla każdego) gestach, czy też na wskazaniach jakiejś rzeczy, przedmiotu. B. Szczepankowski pisze: „Niemał w każdym zawodzie można spotkać osoby z uszkodzonym słuchem, które są specjalistami w tych zawodach, nierzadko wybitnymi. Jest jednak oczywiste, że są zawody, w których słuch odgrywa znaczącą rolę, a klasycznym przykładem jest zawód muzyka”¹. Zgoła odmiennym przykładem mogą być zawody wprost stworzone dla osób z uszkodzonym słuchem, jak np. wszelkie prace w warunkach podwyższonego hałasu (Szczepankowski, 1999).

S. Prillwitz w swojej pracy „Język, komunikacja i zdolności poznawcze niesłyszących” pisze: „(...) w społeczeństwie istnieją szeroko rozpowszechnione ukryte przesady wobec niesłyszących: człowiek upośledzony postrzegany jest jako mniej wartościowy, sposób, w jaki komunikują się niesłyszący interpretuje się przeważnie błędnie jako czystą gestykulację i widzi w nim przejaw mniejszych zdolności intelektualnych (niemy = głupi)”².

1. Kształcenie modułowe

Założenia teoretyczne kształcenia modułowego wywodzą się z teorii kształcenia programowanego zaproponowanego przez B. Skinnera, który na konferencji w Pittsburgu w roku 1954 przedstawił główne jego założenia w referacie zatytułowanym „The Science of Learning and the Art of Teaching (Kupisiewicz 1975). Rozwinięciem tej teorii był tzw. „Plan Kellera”, czyli system kształcenia indywidualnego opracowanego przez F. Kellera i G. Skermana z roku 1963 (Szafraniec, 1994).

Idea nauczania zawodu oparta o szereg połączonych ze sobą elementów (modułów) z których każdy zawierał odrębną „lekcję” pozwalającą na nabycie nowych umiejętności w ramach poznawanego zawodu okazała się atrakcyjna w krajach, gdzie nauka jest podzielona pomiędzy szkołę (wiedza teoretyczna), a zakład pracy (wiedza praktyczna), a więc RFN, Szwajcaria („dual system”), czy też USA i Wielka Brytania („apprenticeship”). Moduły okazały się bardzo pomocne zwłaszcza w części praktycznej, za którą odpowiadały zakłady pracy. W krajach, w których za całość edukacji zawodowej odpowiadają szkoły zawodowe (takich jak np. Szwecja lub Francja), moduły wykorzystano z powodzeniem w czasie praktycznej nauki zawodu (Symela, 2001).

W zawodowej oświacie dorosłych kształcenie modułowe jest wykorzystywane do przekwalifikowania się w ramach przeciwdziałania bezrobociu, skuteczność tego systemu spowo-

---

¹ Szczepankowski B., Niesłyszący – głusi – głuchoniemi: wyrównywanie szans. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa 1999, s. 249.

² Prillwitz S., Język, komunikacja i zdolności poznawcze niesłyszących, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1996, s. 293.

dowała rozwinięcie go przez Międzynarodową Organizację Pracy pod nazwą „moduły umiejętności zawodowych – pracowniczych” – „Modules of Employable Skill” (MES) (Symela, 2001).

W 1964 w Katedrze Dydaktyki Uniwersytetu Warszawskiego stworzono koncepcję programu blokowego (B. Balowa, E. Berezowski, E. Hibner, J. Przyjemski, Cz. Kupisiewicz, W. Okoń), który był rozwinięciem poprzednich propozycji (programowania liniowego Skinnera, rozgałęzionego Crowdera i mieszanego z Uniwersytetu w Sheffield) połączonymi z tekstami nauczania konwencjonalnego. Można przyjąć, że program blokowy nie różni się zasadniczo od dzisiejszego kształcenia modułowego (Woźniak, 2001).

W Polsce opracowano programy modułowe dla 21 obszarów zawodowych w ramach projektu Banku Światowego pt. „Szkolenie dorosłych”, realizowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w latach 1993 – 1997. Od 1998 wykorzystuje się je do realizacji kursów lub zajęć szkolnych (Strojna, 2001).

2. Moduły w nauczaniu niesłyszących

Od lat 80. ubiegłego wieku (Konferencja na Temat Alternatywnych Podejść do Kształcenia Głuchych, Paryż 1984) obserwujemy zmianę nastawienia do edukacji niesłyszących na rzecz wczesnej diagnozy i wspomagania rozwoju dziecka z uszkodzonym słuchem. Wspomaganie może odbywać się za pomocą wielu różnych środków, w tym technicznych, które mają za zadanie wspomagać słuch (pętle induktofoniczne, wzmacniacze elektroakustyczne, monofonatory i polifonatory) bądź też aktywizować wzrok (rzutniki pisma, rzutniki obrazu, projekторы, epidiaskopy, telewizory, magnetowidy, odtwarzacze DVD, komputery) (Szczepankowski, 1999). Środki te pozwalają lepiej dotrzeć do ucznia poprzez wykorzystanie wszelkich możliwych zmysłów.

Kształcenie modułowe może być ciekawą propozycją dla głuchych uczniów szkół zawodowych, pod warunkiem specjalnego przygotowania poszczególnych modułów, szczególnie w zakresie uproszczenia języka w opisie zagadnień tak, aby był zrozumiały dla niesłyszących, a także szersze opracowanie zagadnień w formie rysunków i schematów. Moduły w takiej formie stanowić mogą atrakcyjną pomoc w opanowaniu nowego materiału lub nawet pomoc w utrwalaniu już zdobytej wiedzy, czy też pomoc w powiązaniu wiedzy nowopoznanej z tą poznaną na zajęciach poprzednich.

A. Korzon pisze: „Środowisko ludzi niesłyszących należy niewątpliwie do najbardziej zainteresowanych metodami nauczania oraz wprowadzonymi i akceptowanymi sposobami komunikacji”³. Pozwala to przyjąć, że zainteresuje ich również koncepcja kształcenia modułowego, jako nowej formy wspierania ich edukacji.

---

³ Korzon A., *Totalna komunikacja jako podejście wspomagające rozwój zdolności językowych uczniów głuchych*, Wydawnictwo Naukowe WSP, Kraków 1999, s. 102.

Literatura

1. Korzon A., Totalna komunikacja jako podejście wspomagające rozwój zdolności językowych uczniów głuchych, Wydawnictwo Naukowe WSP, Kraków 1999.
2. Kupisiewicz C., Metody programowania dydaktycznego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1975.
3. Prillwitz S., Język, komunikacja i zdolności poznawcze niesłyszących, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1996.
4. Strojna E., Doświadczenia szkoleń opartych na MOP-owskiej koncepcji modułów umiejętności zawodowych, [w:] Skuteczność kształcenia modułowego w Polsce, red. K. Symela, Instytut Technologii Eksploatacji, Radom 2001.
5. Symela K., Modularyzacja w systemie kształcenia zawodowego, [w:] Eksperyment pedagogiczny. Modułowe programy nauczania w kształceniu zawodowym. Model ujednoczonego egzaminu zawodowego, red. J. Figurski i K. Symela, Ministerstwo Edukacji Narodowej – Departament Edukacji dla Rynku Pracy, Instytut Technologii Eksploatacji, Radom 2001.
6. Szafraniec K., Projektowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego dorosłych opartego o koncepcję modułów kwalifikacyjnych, [w:] Kształcenie modułowe, Zarząd Główny ZZDZ, Warszawa 1994.
7. Szczepankowski B., Niesłyszący – głusi – głuchoniemi: wyrównywanie szans, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A., Warszawa 1999.
8. Woźniak I., Relacje między nauczaniem programowanym a kształceniem modułowym – kierunki integracji i rozwoju, [w:] Skuteczność kształcenia modułowego w Polsce, red. K. Symela, Instytut Technologii Eksploatacji, Radom 2001.

Recenzent: J. Mielżyński